Lietas Nr. A420164324, AA43-0586-25/13
ECLI:LV:ADAT:2025:0917.A420164324.11.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 17.septembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Sanita Kanenberga, tiesneses Inga Juhņeviča-Knoka un Karina Krastiņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai, mājokļa pabalsts un pabalsts veselības aprūpei (kompensējamo medikamentu nekompensējamās daļas apmaksai) par laika periodu no 2024.gada 1.marta līdz 31.maijam un no 2024.gada 1.jūnija līdz 31.augustam, sakarā ar /Persona A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 22.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /Persona A/ vērsās Rīgas Sociālajā dienestā (turpmāk – dienests) ar iesniegumiem piešķirt viņam pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai (turpmāk – GMI pabalsts), mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei (kompensējamo medikamentu nekompensējamās daļas apmaksai) par laika periodu no 2024.gada 1.marta līdz 31.augustam.

[2] Administratīvais process iestādē noslēdzās ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departamenta (turpmāk – departaments) 2024.gada 15.maija lēmumu Nr.DL-24-117-ap un 2024.gada 26.jūlija lēmumu Nr.DL-24-229-ap (turpmāk kopā – pārsūdzētie lēmumi), ar kuriem atteikts pieteicējam piešķirt minētos pabalstus. Pārsūdzētie lēmumi pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] No normatīvā regulējuma izriet, ka darbspējīgas personas, kura vēlas saņemt sociālo palīdzību, pienākums ir pildīt normatīvajos aktos un dienesta noteiktos līdzdarbības pienākumus un aktīvi darboties, lai palielinātu ienākumus, savukārt dienests var atteikt sociālās palīdzības piešķiršanu līdz līdzdarbības pienākumu izpildei.

Pieteicējs atteicās slēgt 2024.gada 18.marta vienošanās projektu „Rīgas Sociālā dienesta klienta līdzdarbības pienākumi” Nr.24-387, kurā bija paredzēti līdzdarbības pienākumi pieteicēja materiālās situācijas uzlabošanai, tai skaitā aktīvi meklēt algota darba iespējas un iesaistīties darba attiecībās, kas nodrošina kaut vai minimālus ienākumus, noslēgt īres līgumu par mazāku dzīvojamo platību, turpināt sadarbību ar sociālo darbinieci /Persona B/, lai risinātu bezdarba problēmu.

[2.2] Par nepieciešamību meklēt dzīvojamo telpu ar platību atbilstoši pieteicēja materiālajai situācijai pieteicējs tika informēts jau no 2021.gada 7.maija, vairākkārt iekļaujot to vienošanās dokumentos kā līdzdarbības pienākumu. Dienests ilgstoši ir devis iespēju pieteicējam meklēt piemērotāku mājokli. Atsaucoties uz tiesu praksi, departaments norādīja, ka izdevumi par dzīvokļa lietošanu ir nesamērīgi attiecībā pret pieteicēja materiālo situāciju

un iespējām segt īres un komunālos maksājumus. Iestāde neizvirza pieteicējam prettiesiskus, neizpildāmus un nepamatotus uzdevumus.

[2.3] Pieteicējam noteiktie līdzdarbības pienākumi nezaudē spēku, iestājoties kādam noteiktam termiņam. Pieteicējam nav šķēršļu veikt līdzdarbības pienākumus arī ar novēlošanos, proti, pēc vienošanās noteiktā termiņa iestāšanās.

[2.4] Pieteicējs kopš 2023.gada 30.marta nav sadarbojies ar dienesta darbinieku. Turklāt pieteicējs izteicis iebildumus par 2023.gada 13.decembrī sagatavotajā vienošanās tekstā iekļautajiem pienākumiem, tai skaitā pienākumu uzrādīt sociālajam darbiniekam iegūtās izglītības un kvalifikāciju apliecinošus dokumentus, CV (dzīves gājuma aprakstu), kas nepieciešami pieteicējam piemērotākās darba vakances meklēšanai.

[2.5] Atsaucoties uz tiesu praksi, departaments secināja, ka pieteicējs nav piekritis pildīt sociālās palīdzības saņēmējam normatīvajos aktos noteiktos pienākumus, savas finansiālās problēmas pieteicējs vēlas risināt, vēršoties dienestā pēc palīdzības, kā arī pieteicējs, būdams darbspējīgs, izvairās no algota darba, kas pieteicējam nodrošinātu ienākumu gūšanu savu pamatvajadzību nodrošināšanai.

[2.6] Departaments nekonstatēja, ka pieteicējs būtu izrādījis patiesu interesi un pašiniciatīvu savas finansiālās situācijas uzlabošanai, ka pieteicējs būtu aktīvi iesaistījies savu problēmu risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, un aktīvi darbojies, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus.

[2.7] Nav gūstams apstiprinājums pieteicēja apgalvojumam, ka viņa vienīgie ienākumi ir māsas sniegtais materiālais atbalsts, ko pieteicējs iztērē zāļu iegādei. Pieteicēja iesniegtajos rēķinos (SIA „Enefit” 2024.gada 30.aprīlis, AS „Balticom” 2024.gada 1.maijs un AS „Latvijas Gāze” 2024.gada 10.maijs) nav parādu, savukārt SIA „Rīgas namu pārvaldnieks” 2024.gada 8.maija rēķinā norādīts parāds 79,11*euro*. Ņemot vērā, ka ar ienākumiem, kādi ir pieteicējam (0 *euro* mēnesī), nav iespējams nodrošināt pamatvajadzības, pieteicējs savu pamatvajadzību nodrošināšanai (t.i., mājokļa izdevumu apmaksai) izmanto citus resursus, citu personu atbalstu un materiālos resursus, par ko neinformē dienestu.

[3] Nepiekrītot pārsūdzētajiem lēmumiem, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumiem, kuros norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pieteicēja sniegtā informācija par pieteicēja ienākumiem un citu personu sniegto materiālo atbalstu ir patiesa un pilnīga. Pieteicējam nebija un nav nekādu slēptu ienākumu. Dzīvokļa īpašnieka dzīvokļa parāda samaksa nav bezatlīdzības atbalsts, jo pieteicējam būs jākompensē šie izdevumi dzīvokļa īpašniekam.

[3.2] Dienests 2023.gada 27.martā pieņēma lēmumus, ar kuriem piešķīra pieteicējam trūcīgas mājsaimniecības statusu, GMI pabalstu nodrošināšanai, mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei. Tas norāda, ka pieteicējs ir izpildījis visus iepriekšējos līdzdarbības pienākumus.

[3.3] Dienests 2022.gada 30.novembrī pirmo reizi kopš 2018.gada vienošanās dokumentā par līdzdarbību pieteicējam izvirzīja saprātīgus nosacījumus sociālās palīdzības saņemšanai, kas nepārsniedz pieteicēja pienākumus saskaņa ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu. Pieteicējs ir izpildījis dienesta izvirzītos līdzdarbības pienākumus, kas noteikti 2022.gada 30.novembra, 2022.gada 5.decembra, 2023.gada 9.janvāra, 2023.gada 30.janvāra vienošanās dokumentos. Pieteicējs ir izpildījis sociālās rehabilitācijas plānu laika posmam no 2022.gada 29.decembra līdz 2023.gada 30.jūnijam.

[3.4] Pieteicējs neatteicās noslēgt vienošanos par līdzdarbību (dienesta 2023.gada 28.marta vienošanās „RSD klienta līdzdarbības pienākumi” projekts), bet gan lūdza grozīt atsevišķus vienošanās projekta punktus. Pieteicēja iebildumi bija saprātīgi pamatoti, taču dienests tos neņēma vērā. Dienests atteicās ar pieteicēju sadarboties.

[3.5] Pieteicējs neatteicās apmeklēt sociālo darbinieku darbam ar sociālo gadījumu pilngadīgām personām. Pieteicējs lūdza dienestu, ja iespējams, atbrīvot pieteicēju no konsultācijām ar sociālo darbinieku līdz 2023.gada 30.jūnijam, ņemot vērā pieteicēja aizņemtību un lielo fizisko slodzi. Pieteicējs 2023.gada 13.aprīlī un 17.aprīlī

informēja dienestu, ka viņam nav iespējams ierasties uz konsultāciju 17.aprīlī sakarā ar nodarbinātību algotā pagaidu sabiedriskā darbā un māsas aprūpes nodrošināšanu. Pēc 2023.gada 17.aprīļa dienests atteica pieteicējam sadarbību ar sociālo darbinieku. No 2023.gada 1.marta līdz šim brīdim dienests nesniedza pieteicējam nekādu palīdzību vai konsultācijas, lai uzlabotu pieteicēja sociālo situāciju.

[3.6] Dienesta 2024.gada 18.jūnija vienošanās dokumenta par dienesta klienta līdzdarbības pienākumiem 2.punktā bija iekļauts pienākums līdz 2024.gada 17.jūlijam uzrādīt sociālajai darbiniecei /Persona B/ izglītības un kvalifikāciju apliecinošus dokumentus un CV, taču konsultācijas laiks pie sociālās darbinieces nebija noteikts. 2024.gada 17.jūlijā pieteicējs nosūtīja izglītību un kvalifikāciju apliecinošu dokumentu fotogrāfijas un CV uz dienesta e-pastu. Vienošanās 7.punktā bija noteikts pienākums līdz 2024.gada 31.augustam šo vienošanos uzrādīt Nodarbinātības valsts aģentūrai. 2024.gada 4.augustā pieteicējs elektroniski vienošanās dokumentu nosūtīja Nodarbinātības valsts aģentūrai. Līdz ar to pieteicējs aktīvi iesaistās savas problēmas risināšanā, pilda dienesta klienta līdzdarbības pienākumus.

[3.7] Pieteicējam ir inženiera-mehāniķa kvalifikācija. Šāda veida speciālisti ir pieprasīti darba tirgū, taču pieteicējs ir pirmspensijas vecumā, tāpēc darba devēji izvēlas pieņemt darbā jaunākus darbiniekus. Pieteicējs vairāku mēnešu periodā (kopš 2022.gada decembra) atbilstoši dienesta sociālā darba speciālistes uzdevumam katru nedēļu atrada 18 darba devējus un nosūtīja tiem CV. Tas nozīmē, ka pieteicējs izrādīja pietiekamu interesi un iniciatīvu sava sociālā stāvokļa uzlabošanai, aktīvi iesaistījās savu problēmu risināšanā, pildīja sadarbības pienākumus, aktīvi strādāja pie savu darbaspēju un ienākumu paaugstināšanas. Gandrīz visi pieteicēja darba pieteikumi palika bez atbildes. Ja tika saņemta atbilde, tad tajā nebija aicinājuma uz interviju.

[3.8] Tas, ka pieteicējam no 2021.gada 22.februāra līdz šim brīdim ir aktuāls bezdarbnieka statuss, nozīmē, ka pieteicējs pastāvīgi un aktīvi pilda bezdarbnieka pienākumu meklēt darbu. Pieteicējs pastāvīgi cenšas atrast sev piemērotu darbu, aktīvi darbojas, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus, arī pastāvīgi meklē iespēju samazināt dzīvokļa īres izmaksas.

[3.9] Dienests nenodrošina sociālās palīdzības sniegšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem. Dienests neņēma vērā to, ka pieteicējs ir bezdarba riskam pakļauta persona. Pieteicējam ir 59 gadi, ir vairākas hroniskas slimības, kuru ārstēšanai pieteicējs pastāvīgi lieto medikamentus. Darbs, kas saistīts ar smagām fiziskajām slodzēm, pieteicējam ir kontrindicēts. Dienests nav ņēmis vērā, ka pieteicējam ir būtiski samazināta iespēja atrast piemērotu darbu atbilstoši pieteicēja veselības stāvoklim un ka pieteicējam nav iespējas noslēgt darba līgumu objektīvu iemeslu dēļ.

[3.10] Pieteicējam nebija iespējas slēgt darba līgumu par aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu savai māsai, jo 2023.gada 2.martā dienests pieņēma lēmumu atteikt piešķirt aprūpi mājās pakalpojumu.

[3.11] Pieteicējs ir piedalījies algotos pagaidu sabiedriskajos darbos laika periodā no 2023.gada 10.marta līdz 9.jūlijam. 2023.gada 19.jūlijā pieteicējs atkāroti pieteicās Nodarbinātības valsts aģentūrā, lai iesaistītos šajos pasākumos. Tiklīdz pieteicējam radās iespēja piedalīties algotos pagaidu sabiedriskajos darbos, pieteicējs bija gatavs to darīt. Taču to bezdarbnieku skaits, kuri vēlas piedalīties algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos, ievērojami pārsniedz šim nolūkam piedāvāto darba vietu skaitu. Gaidīšanas laiks sasniedz dažus mēnešus, bet pieteicēja kārta vēl nav pienākusi, tāpēc pieteicējam šobrīd pieteicējam nav iespējas piedalīties algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos objektīvu iemeslu dēļ.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 22.novembra spriedumu pieteicēja pieteikumi noraidīti. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pieteicējs lietā lūdz piešķirt GMI pabalstu, mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei par laika posmu no 2024.gada 1.marta līdz 31.augustam. Tādējādi lietā ir pārbaudāms tas, vai lietas faktiskajos apstākļos pastāv priekšnoteikumi pieteicēja prasītā sociālā labuma piešķiršanai.

[4.2] Sākotnēji tiesa norādīja, ka spriedumā tiek piemērotas tiesību normas tādās redakcijās, kādās tās bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī.

Atsaucoties uz likuma „Par sociālo drošību” 11.pantu un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32.pantu, tiesa norādīja, ka sociālās palīdzības mērķis ir ne tikai tieša materiāla vai personiska palīdzības saņemšana no valsts vai pašvaldības, bet arī iespējas radīšana un veicināšana, personai līdzdarbojoties atgriezties tādā sociālajā līmenī, kas dod iespēju atjaunot normālu sociālo funkcionēšanu, atsakoties no valsts un pašvaldības sniegtās palīdzības.

[4.3] Saskaņā ar likuma „Par sociālo drošību” 30.pantu, Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmo daļu, 7.pantu un 11.panta 4.punktu, tiesa norādīja, ka personai, kura ir nonākusi situācijā, kad tai ir nepieciešama sociālā palīdzība, ir pienākums sniegt pilnīgu informāciju par sevi, lai atbildīgās institūcijas varētu izvērtēt situāciju, kurā persona nonākusi, tostarp viņas materiālo stāvokli, kā arī ir pienākums aktīvi līdzdarboties un iesaistīties esošās situācijas uzlabošanā, bet dienestam ir pienākums noteikt personas līdzdarbības pienākumus un veicamos pasākumus.

[4.4] Atsaucoties uz Ministru kabineta 2020.gada 17.decembra noteikumu Nr.809 „Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanu un sociālās palīdzības saņemšanu” (turpmāk - noteikumu Nr.809) 2.punktu, 3.punktu un 4.punktu, tiesa norādīja, ka sociālās palīdzības pamatā ir personas, kura to lūdz, materiālā stāvokļa izvērtējums. Savukārt, lai novērtētu situāciju, kurā persona nonākusi, un lai būtu aptverošāka informācija par personu, kura lūdz sociālo palīdzību, sociālajam dienestam nav tikai jāpaļaujas uz personas sniegto ziņu patiesumu un uz dažādos reģistros pieejamo informāciju, bet arī ir tiesības novērtēt personas faktisko stāvokli klātienē.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja ienākumi atbilst trūcīgas personas statusam, par ko pieteicējam ir izsniegta izziņa par atbilstību trūcīgas personas statusam par laika periodu no 2024.gada 1.marta līdz 31.augustam.

[4.5] Kā galveno apstākli, kura dēļ departaments uzskata, ka pieteicējs nesadarbojas ar dienestu un nepilda noteiktos līdzdarbības pienākumus, departaments norāda to, ka pieteicējs neiesaistās darba meklējumos, lai nodrošinātu sevi ar iztikšanu, proti, pieteicējs nav izpildījis noslēgto vienošanos par līdzdarbību un nav atradis darbu, kas nodrošinātu vismaz minimālus ienākumus. Savukārt pieteicējs norāda, ka viņš aktīvi meklē darbu, ko apliecina tas, ka viņam nav atņemts bezdarbnieka statuss, pieteicēja ieskatā viņš līdzdarbojas savas finansiālās situācijas uzlabošanā.

Tiesa konstatēja, ka lietas materiālos atrodas 2024.gada 18.martā sastādīts dokuments Nr.24-387 „Rīgas Sociālā dienesta klienta līdzdarbības pienākumi”, kuru pieteicējs parakstījis 2024.gada 22.martā, kura 8.punktā norādīts veicamais uzdevums aktīvi meklēt algota darba iespējas un iesaistīties darba attiecībās, kas nodrošina kaut vai minimālus ienākumus (tai skaitā nepilna laika nodarbinātība). Uzdevuma izpildei noteikts termiņš līdz 2024.gada 31.maijam.

Lietā atrodas arī 2024.gada 18.jūnijā sastādīts dokuments Nr.24-710 „Rīgas Sociālā dienesta klienta līdzdarbības pienākumi”, kuru pieteicējs parakstījis 2024.gada 25.jūnijā, kura 8.punktā norādīts veicamais uzdevums aktīvi meklēt algota darba iespējas un iesaistīties darba attiecībās, kas nodrošina kaut vai minimālus ienākumus (tai skaitā nepilna laika nodarbinātība). Uzdevuma izpildei noteikts termiņš 2024.gada 31.augusts.

Vienlaikus tiesa konstatēja, ka lietā atrodas arī 2022.gada 30.novembrī un 2023.gada 28.martā sastādīti dokumenti „Rīgas Sociālā dienesta klienta līdzdarbības pienākumi”, kuros ir iekļauts identisks uzdevums. Arī no Tiesu informācijas sistēmā esošajām ziņām par pieteicēja tiesvedībām secināms, ka visos iepriekšējos periodos pieteicēja līdzdarbības pienākumos ir ticis iekļauts minētais uzdevums. Tādējādi algota darba atrašana kā līdzdarbības pienākums pieteicējam ir noteikts jau ilgstoši, proti, kopš pieteicējs vērsās pēc sociālās palīdzības. Apstāklis, ka pieteicējam 2023.gada 27.martā tika piešķirta sociālā palīdzība, nenozīmē, ka dienesta ieskatā pieteicējs minēto līdzdarbības pienākumu izpildīja un ka tādēļ nebija pamats turpmāk sociālo palīdzību nepiešķirt. Turklāt dienesta 2023.gada 27.marta lēmumi par pabalstu piešķiršanu tika atcelti ar dienesta 2023.gada 28.aprīļa lēmumu tieši pieteicēja līdzdarbības trūkuma dēļ.

Tiesa konstatēja, ka visos vienošanās dokumentos ir norāde par to, ka dienestam ir tiesības atcelt lēmumu par pamata sociālās palīdzības pabalstu izmaksu pilnībā vai daļēji, ja klients bez pamatota iemesla atsakās pildīt vai

nepilda klienta līdzdarbības pienākumus. Tādējādi pieteicējam bija zināmas līdzdarbības pienākumu nepildīšanas sekas.

Dienests un departaments konstatējis, ka pieteicējs ilgstoši izvairās no iespējas strādāt algotu darbu un tādējādi palielināt savu pelnītspēju un samazināt nepieciešamību pēc sociālās palīdzības.

[4.6] Likuma „Par sociālo drošību" 32.pants noteic, ka, ja persona, kura vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus, ļaunticīgi nepilda šā likuma 26.–30.pantā noteiktos līdzdarbības pienākumus, sociālo pakalpojumu sniedzējs pilnīgi vai daļēji var pārtraukt sociālo pakalpojumu sniegšanu līdz šo pienākumu izpildīšanas brīdim (panta pirmā daļa), kā arī, ja līdzdarbības pienākums netiek pildīts, sociālo pakalpojumu sniegšanu var pārtraukt vai atteikt tikai tad, ja persona, kas pieprasījusi vai saņem sociālos pakalpojumus, ir iepriekš rakstveidā par to brīdināta un brīdinājumā noteiktajā laikā nav izpildījusi savu līdzdarbības pienākumu (panta otrā daļa).

Arī Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 12.panta 5.[1] daļā noteikts, ka pašvaldības sociālajam dienestam ir tiesības atcelt lēmumu par pamata sociālās palīdzības pabalstu izmaksu pilnībā vai daļēji, ja persona darbspējīgā vecumā bez pamatota iemesla atsakās pildīt klienta pienākumus, izņemot gadījumu, kad persona aprūpē bērnu.

Tātad minētajās tiesību normās ir noteiktas dienesta tiesības pārtraukt sociālo pakalpojumu sniegšanu un konkrēti gadījumi, kad personai var pārtraukt sociālo pakalpojumu sniegšanu neatkarīgi no atbilstības trūcīgas personas statusam, proti, ja netiek pildīti minētā likuma 26.–30.pantā norādītie līdzdarbības pienākumi.

Departaments pārtraucis sociālo pakalpojumu sniegšanu pieteicējam, pamatojoties uz to, ka pieteicējs nav izpildījis līdzdarbības pienākumu un vienošanās noteiktajā termiņā nav atradis un nestrādā algotu darbu vismaz minimālās mēneša algas apmērā, un nav noslēdzis īres līgumu par mazāku dzīvojamo platību, tādējādi tiesai jāpārbauda, vai likuma „Par sociālo drošību" 26.–30.pantā ir noteikti minētie līdzdarbības pienākumi.

[4.6.1] Likuma „Par sociālo drošību" 30.pantā noteikts, ka personai, kura vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus sakarā ar pelnītspējas samazināšanos vai bezdarbu, pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pieprasījuma jāpiedalās profesionālo iemaņu apgūšanas vai pilnveidošanas pasākumos, ja, spriežot pēc šīs personas profesionālās noslieces un spējām, ir paredzams, ka tie veicinās vai uzturēs šīs personas pelnītspēju vai iespēju iekārtoties darbā.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja galvenā sociālā problēma ir algota darba un pastāvīgu pietiekamu ienākumu neesamība. Dienests norādījis, ka pieteicējs kopš 2023.gada marta nav sadarbojies ar sociālo darbinieci /Persona B/. Minēto apstiprina lietā esošā 2024.gada 16.maija izdruka „Apsekošanu, konsultāciju datu pārskats", no kuras redzams, ka 2023.gada 30.martā pieteicējs ieradies dienestā, lai noskaidrotu, vai vienošanās punktos nav kļūda, jo ir ieliktas konsultācijas ar dienestu. Informēts, ka uz konsultāciju jāierodas noteiktajā laikā (2023.gada 17.aprīlī plkst.17.00), jo atlikušajā laikā no algoto pagaidu sabiedrisko darbu veikšanas savas situācijas uzlabošanai ir nepieciešams meklēt darbu. Uz konsultāciju jāierodas noteiktajā laikā, ņemts vērā algoto pagaidu sabiedrisko darbu darba laiks, plkst.17.00 var ierasties uz konsultāciju. Uz minēto konsultāciju pieteicējs neieradās.

No lietas materiāliem izriet, ka kā neierašanās attaisnojumu pieteicējs norādījis darbu algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos un nepieciešamību veikt māsas aprūpi, taču, kā pareizi secinājis dienests, pieteicējam algotie pagaidu sabiedriskie darbi bija jāveic no plkst.9.00 līdz 15.30, līdz ar to viņam bija iespēja ierasties uz konsultāciju plkst.17.00.

[4.6.2] Apsekošanu, konsultāciju datu pārskatā 2023.gada 26.septembra ierakstā norādīts, ka pieteicējs atteicies parakstīt vienošanos, neesot apmierināts ar vienošanās 11.punktu, esot aizsūtījis savu vienošanās paraugu, kuru parakstīšot, saņēmis izziņu par trūcīgā statusu.

2023.gada 18.decembrī ieraksts, ka pieteicējs atteicās parakstīt vienošanos, jo neapmierina punkts, ka jāmeklē cita dzīvesvieta ar mazāku platību, nepamierina ka sociālais darbinieks neparakstīja vispirms vienošanos no savas puses, lai pēc tam var izsvītrot minēto punktu. Klients izskaidroja, ka aprūpē savu māsu, taisa ēst māsai un pats paēdot, un māsa par to nosedzot pieteicēja veselības čekus (zāles 26*euro*par trim mēnešiem). Klients

neapmierināts, ka viņam liedz sociālo palīdzību, ka viņa lietu sociālajā dienestā sagatavo /Persona C/, kaut ko skaidrot nebija iespējams, jo klients runāja vienu un to pašu un nedeva vārdu.

Nākamais ieraksts ir 2024.gada 22.martā – pieteicējs ieradies ar sagatavotu paskaidrojumu un vēlamajām izmaiņām vienošanās projektā. Vēlas labot 11.punktu, aizvietojot ar vārdiem „meklēt iespēju īrēt", dienesta sagatavoto vienošanos atsakās parakstīt, uzskata, ka termiņš līdz 31.maijam nav samērīgs. Paskaidrots, ka termiņš tikai palīdz kontrolēt vienošanās izpildi un ka tāds punkts bija iekļauts arī iepriekš sagatavotajās vienošanās, līdz ar to laiks meklējumiem ir bijis gana. Interesējās, vai dienests apmaksās dzīvokli, ja pārslēgs līgumu uz 32 kv.m., jo tāpat izmanto tikai vienu istabu, otrā ir saimnieka mantas. Informēts, ja līgumā tiek veikti grozījumi, tos var iesniegt dienestā un tiks pieņemts attiecīgs lēmums.

[4.6.3] No minētā pārskata izriet, ka pieteicējs nav sadarbojies ar dienestu, lai risinātu savas bezdarba problēmas. Pieteicējs atbilstoši noteiktajiem līdzdarbības pienākumiem ir nosūtījis sociālajam dienestam savus izglītību un kvalifikāciju apliecinošus dokumentus un CV 2024.gada 17.jūlijā, taču tālāka sadarbība nav notikusi. Tiesa neredzēja šķēršļus, kāpēc pieteicējam nebija iespējams telefoniski vienoties ar sociālo darbinieku par konkrētu ierašanās laiku uz konsultāciju, ja tas nebija norādīts vienošanās dokumentā. Dokumentu iesniegšana pati par sevi neatrisina pieteicēja nodarbinātības jautājumu, it īpaši, ņemot vērā, ka pieteicējs vairāk nekā trīs gadu laikā nav spējis uzsākt darba attiecības. Minētais uzdevums bija noteikts ar mērķi, lai palīdzētu pieteicējam risināt nodarbinātības problēmas, piemēram, lai palīdzētu pieteicējam sagatavot mūsdienu prasībām atbilstošu CV (*europass*), kas arī var būt viens no iemesliem, kāpēc pieteicējam neizdodas atrast darbu.

[4.6.4] Dienests nav pieteicēju nosūtījis uz pasākumiem, lai pieteicējs apgūtu jaunas vai pilnveidotu esošas profesionālās iemaņas, tādējādi var secināt, ka dienesta ieskatā pieteicēja profesionālās spējas ir novērtētas kā pietiekamas, lai varētu bez papildus pasākumiem iegūt darbu ar vismaz valstī noteikto minimālo darba samaksu. Tādējādi vienīgais pieteicēja līdzdarbības pienākums nodarbinātību veicinošos pasākumos ir noteikts algota darba atrašana, kuru pieteicējs nav īstenojis vienošanās noteiktajā termiņā ilgstošā laika posmā, tādējādi neizpildot likuma „Par sociālo drošību" 30.pantā noteikto līdzdarbības pienākumu.

Nav pamatota pieteicēja norāde uz to, ka viņa pieņemšana darbā ir atkarīga tikai no darba devēja, jo, kā izriet no lietas materiāliem, pieteicējs dienestam vairākkārt norādījis uz savu noslodzi aprūpējot savu māsu, kas ir 1.grupas invalīde, taču pieteicējam ir iespēja noslēgt līgumu par aprūpes mājās pakalpojuma sniegšanu māsai un saņemt par to kaut vai minimālus ienākumus, kas uzlabotu pieteicēja sociālo situāciju.

Nav pamatota pieteicēja norāde uz to, ka šādu līgumu nebija iespējams slēgt, jo māsai tika atteikta minētā pakalpojuma piešķiršana. No lietā esošā dienesta lēmuma izriet, ka pakalpojumu pieteicēja māsai nepiešķīra, jo nebija iesniegti kredītiestāžu vai pasta norēķinu sistēmas kontu pārskati par pilniem pēdējiem trim mēnešiem, tātad atteikuma pamatā bija formāls trūkums, ko bija iespējams novērst, iesniedzot nepieciešamos dokumentus, tai skaitā, pieteicējam, palīdzot māsai minēto trūkumu novērst. Minētais norāda uz formālu iesaistīšanos savas sociālās problēmas risināšanā.

Pēc dzīvē gūtajiem novērojumiem tiesai ir zināms, ka praktiski visu lielveikalu ķēdēs, piemēram, Maxima un Rimi, pastāvīgi tiek meklēti darbinieki, arī šobrīd minētajos uzņēmumos ir aktuālas vakances gan mazāk kvalificētos darbos (noliktavas pārzinis, fasētājs, zāles pārzinis, pārdošanas speciālists), gan vadošos amatos. Lai uzturētu savu profesionālo kvalifikāciju un atgrieztos darba tirgū, personai ir jābūt gatavai sākumā veikt mazāk prestižu un mazāk apmaksātu darbu un paralēli meklēt sev vēlamo darbu vēlamajā specialitātē.

Tiesa no lietas materiāliem un pieteicēja tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem neguva pārliecību par to, ka pieteicējs izmanto savus resursus, lai sāktu strādāt algotu darbu, bet aizbildinās ar to, ka darba devēji viņu nav darbā pieņēmuši, kaut gan pieteicējs lietā nav iesniedzis nevienu darba devēja atteikumu pieņemt pieteicēju darbā, no kura būtu redzams arī iemesls atteikumam.

[4.6.5] Pieteicējs atsaucas uz savu slikto veselības stāvokli, taču lietā ir konstatējams, ka saskaņā ar ārsta 2024.gada 2.maija izziņu pieteicējs sava veselības stāvokļa dēļ nevar strādāt smagu fizisku darbu, piemēram, krāvēja vai ceļu remonta strādnieka darbu, bet, kā jau tiesa norādīja iepriekš, ir pietiekami daudz brīvas vakances arī darbos, kas nav saistīti ar smagu fizisko slodzi.

Arī atsaukšanās uz pirmspensijas vecumu nav attaisnojošs iemesls līdzdarbības pienākumu nepildīšanai un darba tiesisko attiecību neuzsākšanai tik ilgstošā laika posmā. No statistikas datiem par pensijas vecumā esošo personu nodarbinātību izriet, ka 2023.gadā 24 % pensijas vecuma cilvēku bija nodarbināti, tāpat no statistikas datiem izriet, ka 2023.gadā tikai 1,8 % no bezdarbniekiem ir ilgstoši bezdarbnieki. Tādējādi aktīvi līdzdarbojoties ir iespējams atrisināt nodarbinātības problēmu. Apstāklis, ka pieteicējs kā pirmspensijas vecuma persona ietilpst bezdarba riska grupā, nevar būt pamats līdzdarbības pienākumu nepildīšanai.

[4.6.6] Pieteicējs, parakstot vienošanos, ir brīdināts par sekām (par sociālās palīdzības sniegšanas pārtraukšanu), ja nelīdzdarbosies savas situācijas risināšanā. Pieteicējs, būdams darbspējīgā vecumā, nesadarbojas ar dienestu savu sociālo problēmu risināšanā, pieteicējs to nevēlas darīt, pieteicējs ilgstoši mēģina savu problēmu risināšanu atstāt tikai pašvaldības, tas ir, nodokļu maksātāju atbildībā. Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka departaments pamatoti atteica pieteicējam piešķirt GMI pabalstu, mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpe kompensējamo medikamentu nekompensētās daļas apmaksai.

Grūtībās nonākušai personai, kura vēlas saņemt sociālo palīdzību, ir ne tikai tiesības saņemt materiālu atbalstu, lai nodrošinātu tās pamatvajadzības, bet arī pienākumi, proti, darbspējīgai personai ir aktīvi jālīdzdarbojas savas esošās situācijas uzlabošanā (līdzdarbības pienākums).

Pieteicējam jau vairākkārt (piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420222020, Nr.A420132721, Nr.A420156722, Nr.A420190321) norādīts, ka grūtībās nonākušai personai, kura vēlas saņemt sociālo palīdzību, ir ne tikai tiesības saņemt materiālu atbalstu, lai nodrošinātu savas pamatvajadzības, bet arī pienākumi, proti, darbspējīgai personai ir aktīvi jālīdzdarbojas savas esošās situācijas uzlabošanā (līdzdarbības pienākums).

Ņemot vērā, ka pieteicējs ir darbspējīga persona, viņa pienākums ir rūpēties par savu labklājību.

Arī judikatūrā uzsvērts, ka personai primāri ir pienākums rūpēties pašai par sevi un tuviniekiem. Tas nozīmē, ka personai ir pienākums pašai aktīvi iesaistīties savu sociālo problēmu risināšanā. Tās ir arī personas tiesības, jo no cilvēka cieņas principa izriet nepieciešamība dot personai iespēju apgādāt pašai sevi un nebūt atkarīgai no valsts sniegtās palīdzības. Tādējādi nepamatots ir arī pieteicēja arguments par to, ka dienests un departaments nepilda likumā noteikto pienākumu sniegt viņam sociālo palīdzību.

Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secināja, ka pieteicēja argumenti, kādēļ viņš nevar izpildīt vienošanos par līdzdarbību un atrast un strādāt algotu darbu, ir vispārīgi. Tāpat tie nepierāda, ka viņš ir veicis darbības klienta pienākumu, tostarp līdzdarbības pienākuma, izpildei un ka pastāvēja objektīvi šķēršļi, kas tieši pieteicējam liedza uzlabot finansiālo stāvokli.

Tiesa no lietas materiāliem nekonstatēja, ka pieteicējs būtu izrādījis pietiekamu interesi un pašiniciatīvu savas finansiālās situācijas uzlabošanai, aktīvi iesaistījies savu problēmu risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, un aktīvi darbojies, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus.

Atbilstoši Senāta praksei personai pašai ir aktīvi jālīdzdarbojas administratīvajā procesā un jāsniedz iestādei un tiesai lēmuma pieņemšanai nepieciešamās ziņas. Līdzdarbošanās administratīvajā procesā ir paša pieteicēja interesēs, un līdzdarbības pienākuma izpilde var mainīt lietas iznākumu.

Tiesa nekonstatēja arī diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpumu. Atsaucoties uz Satversmes tiesas praksi, tiesa norādīja, ka primāri pašas personas atbildība ir rūpēties par to, lai nodrošinātu sev tādu dzīvi, kas atbilst cilvēka cieņai, un tikai tad, ja persona to nespēj, valsts rūpējas par šo personu. Valsts nevar pilnībā uzņemties rūpes par personas sociālajām un ekonomiskajām vajadzībām.

[4.7] Pieteicējs pieteikumā izteicis iebildumus par vienošanās iekļauto uzdevumu noslēgt īres līgumu par mazāku dzīvokli.

Tiesa konstatēja, ka saskaņā ar iepriekš norādītajām tiesību normām pamata sociālās palīdzības pabalstus (GMI pabalstu un mājokļa pabalstu) neatkarīgi no trūcīgas mājsaimniecības statusa personai var nepiešķirt tikai likumā konkrēti noteiktos gadījumos, proti, ja netiek pildīti likuma „Par sociālo drošību” 26.–30.pantā noteiktie

līdzdarbības pienākumi – ja netiek sniegtas pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās ziņas, pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pieprasījuma, persona neierodas personiski, lai veiktu attiecīgos pasākumus, pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pieprasījuma persona neveic medicīnisko izmeklēšanu, vai nepakļaujas noteiktajai ārstēšanai, ja tas var uzlabot personas veselības stāvokli vai novērst tā pasliktināšanos un, ja persona neiesaistās nodarbinātības pasākumos.

Konkrētajā gadījumā vienošanās noteiktais uzdevums – noslēgt īres līgumu par mazāku dzīvojamo telpu īri – nevar būt pamats pamata sociālās palīdzības pabalstu nepiešķiršanai. Līdz ar to arī apstāklim, ka pieteicējs ir lūdzis mainīt vienošanās saturu, nav izšķirošanas nozīmes.

Vienlaikus, vērtējot minētā uzdevuma pamatotību, tiesa secināja, ka konkrētajā gadījumā 2024.gada 18.marta vienošanās Nr.24-387 11.punktā pamatoti izvirzīti uzdevumi noslēgt īres līgumu par mazāku dzīvojamo platību.

No lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs būtu norādījis uz apstākļiem, kāpēc viņam nepieciešama tieši šāda platība, vai konkrētā vieta, vien norādījis, ka viņu šis dzīvoklis apmierina. Tiesa piekrita pieteicējam, ka, noslēdzot īres līgumu par mazāku dzīvojamo platību, netiktu atrisināts pieteicēja nodarbinātības un pelnītspējas paaugstināšanas jautājums, taču, noslēdzot līgumu par mazāku dzīvojamo telpu, tādējādi arī par mazāku īres maksu, tiktu samazinātas pieteicēja izmaksas, un papildus līdzekļus varētu izmantot pamatvajadzību apmierināšanai. Pieteicēja norāde, ka noslēgt īres līgumu piekrita tikai dzīvokļa /Adrese A/, īpašnieks, ir vispārīga.

Tiesa secināja, ka izdevumi par šāda dzīvokļa lietošanu ir salīdzinoši lieli, kas neatbilst pieteicēja mantiskajam stāvoklim un ienākumu neesamībai.

Tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka 2024.gada jūnijā noslēdza īres līgumu par vienas istabas izmantošanu, jo tāpat otrā istabā bijušas saimnieka mantas un to neizmantoja. Pamatojoties uz minēto, dienesta 2024.gada 18.jūnija vienošanās dokumentā Nr.24-710 vairs nav iekļauts uzdevums noslēgt īres līgumu par mazāku dzīvojamo platību.

[4.8] Dienests un departaments pamatojis lēmumus arī ar to, ka pieteicējs savu pamatvajadzību nodrošināšanai izmanto resursus, kurus nav uzrādījis sociālajam dienestam.

Vadoties no sociālās palīdzības mērķa, tā tiek sniegta personām ar zemiem ienākumiem, kurām objektīvu iemeslu dēļ nav līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai un kurām nav citu resursu – citu personu, ģimenes locekļu atbalsta vai materiālo resursu, lai apmierinātu šīs pamatvajadzības.

Tiesa, pamatojoties uz turpmāk norādīto, secināja, ka pieteicējs savu pamatvajadzību apmierināšanai izmanto citu personu atbalstu un materiālo resursu.

[4.8.1] Lietas materiālos atrodas pieteicēja iesniegums dienestam par pabalstu piešķiršanu. Iesniegumam pievienotas čeku kopijas par medikamentu apmaksu, maksājumi veikti skaidrā naudā.

Atbilstoši pieteicēja norādītajam zāles apmaksā māsa, kas ir uzskatāms par citas personas sniegtu materiālu atbalstu konkrētam mērķim.

Tādējādi, ja par pieteicēja pamatvajadzību (veselības aprūpi) nodrošināšanu rūpējas viņa māsa, nav konstatējama nepieciešamība lūgt sociālo palīdzību.

[4.8.2] No lietā esošā SIA „Rīgas namu pārvaldnieks” rēķina par 2024.gada februāri redzams, ka par pieteicēja īrēto dzīvokli ir izveidojies parāds 440,29*euro*, savukārt rēķinā par 2024.gada maiju parāda summa norādīta 252,60*euro*.

Rēķinos par gāzi, elektrību un telekomunikāciju pakalpojumiem parāds nav izveidojies.

Lietas materiālos atrodas SIA „Rīgas namu pārvaldnieks” 2024.gada 8.janvāra pirmstiesas brīdinājums, adresēts /Persona D/. Tajā norādīts, ka ir fiksēts parāds par dzīvokļa /Adrese A/, sniegtajiem pārvaldīšanas pakalpojumiem 435,10*euro* apmērā. Maksājuma mērķī lūgts norādīt – 19317316/12031.

Lietā atrodas arī maksājuma uzdevums, no kura izriet, ka 2024.gada 20.janvārī /Persona D/ veicis 435,10*euro*apmaksu SIA „Rīgas namu pārvaldnieks”.

Tādējādi tiesa secināja, ka /Persona D/ ir tā persona, kura veikusi parāda apmaksu par dzīvokli, kurā ir deklarēta pieteicēja dzīvesvieta un saistībā ar kuru pieteicējs prasa mājokļa pabalstu.

Vienlaikus pieteicējs norādījis, ka viņš nav veicis dzīvokļa īres maksājumus /Persona D/, tādējādi konstatējams, ka arī /Persona D/ piedalās pieteicēja pamatvajadzību nodrošināšanā.

Pieteicēja argumenti par to, ka /Persona D/ par dzīvokli tāpat būtu jāmaksā, vai tur kāds dzīvo vai nē, ir nepamatoti, jo, pirmkārt, tukšā dzīvoklī netiek patērēts ne ūdens, ne gāze, ne elektrība, kas samazina komunālo pakalpojumu izmaksas, otrkārt, /Persona D/ ir iespēja izīrēt dzīvokli citam īrniekam, kurš atšķirībā no pieteicēja maksās īres maksu un norēķināsies par pakalpojumiem. Līdz ar to no loģikas viedokļa nav izprotamas šādas īres attiecības, un, lai gan par to nav pierādījumu, tiesa pieļāva, ka starp pieteicēju un /Persona D/ pastāv kāda tiesai nezināma vienošanās, jo pretējā gadījumā nav izskaidrojams, kādēļ /Persona D/ ļauj bez atlīdzības izmantot savu īpašumu un vēl apmaksā ar tā lietošanu saistītus pakalpojumus.

[4.8.3] Likuma „Par sociālo drošību” 11.pantā noteikts, ka personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību, ir tiesības uz personisku un materiālu palīdzību, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē.

Atbilstoši Senāta atziņām sociālā palīdzība ir sniedzama tikai situācijās, kad personām nav citas iespējas pašām nodrošināt savu pamatvajadzību apmierināšanu. Tādējādi sociālās palīdzības jautājuma risināšanā būtiskāk ir tas, vai personai faktiski ir iespējams uzlabot savus dzīves apstākļus un pašai nodrošināt savas pamatvajadzības.

Atsaucoties uz Senāta praksi, tiesa norādīja, ka valsts un pašvaldības pienākums palīdzēt personai pastāv tiktāl, ciktāl persona pati vai personas, kas var tai palīdzēt, nespēj personu pietiekami nodrošināt. Valsts un pašvaldības sniegta sociālā palīdzība vienmēr ir tikai subsidiārs sociālā atbalsta avots. Tās vispirms ir pašas personas tiesības un reizē arī pienākums veidot savu dzīvi un labklājību.

Ievērojot minēto, tiesa secināja, ka pieteicēja pamatvajadzības pietiekami nodrošina citas personas, jo ar pieteicēja deklarētajiem ienākumiem viņam nav iespējams sevi pašam nodrošināt.

[4.9] Tā kā pieteicējs bija uzņēmies saistības par līdzdarbību savas finansiālās situācijas uzlabošanai, proti, bija apņēmies gūt ienākumus no algota darba, bet minēto neizpildīja, ir atzīstams, ka departaments pamatoti atteica izmaksāt pieteicējam GMI pabalstu, mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei kompensējamo medikamentu nekompensējamās daļas segšanai par periodu no 2024.gada 1.marta līdz 31.augustam.

[4.10] Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa nekonstatēja priekšnoteikumus pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Tiesa atzina, ka šādos apstākļos (pieteicējs nepildīja līdzdarbības pienākumus) lietā pārsūdzētie lēmumi ir tiesiski, bet pieteikums ir noraidāms.

[5] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 22.novembra spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kurā atkārtoti pieteikumā minētie apsvērumi. Papildus pieteikumā minētajam pieteicējs norādījis turpmākos apsvērumus.

[5.1] Tiesa neņēma vērā, ka pieteicējs ilgā laika periodā nevar noslēgt darba līgumu objektīvu un attaisnotu iemeslu dēļ. Pieteicējs no 2022.gada decembra līdz 2023.gada februārim aktīvi meklēja darbu, ko apliecina lietā esošais 2024.gada 16.maija apsekošanas, konsultāciju datu pārskats.

[5.2] Pieteicējs turpina sadarboties ar dienesta sociālo darbinieku, apmeklē konsultācijas, pilda Nodarbinātības valsts aģentūras individuālo darba meklēšanas plānu un sniedz atskaites dienestam par pastāvīgajiem darba meklējumiem.

[5.3] Pieteicējs uz 2023.gada 17.aprīlī paredzēto konsultāciju nav ieradies objektīvu apstākļu dēļ, par kuriem dienests ticis informēts. Pieteicējs nav atteicies no turpmākas sadarbības ar sociālo darbinieku.

[5.4] Pieteicējam 2023.gada 18.decembrī nebija juridiska pamata parakstīt vienošanos, jo dienesta sociālais darbinieks atteicās parakstīt vienošanos.

[5.5] Sociālā darbiniece /Persona C/ sistemātiski rada pieteicējam šķēršļus sociālās palīdzības saņemšanai, jo no 2021.gada atsakās piešķirt GMI pabalstu, mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei. Sociālā darbiniece attiecībā pret pieteicēju nav objektīva.

[5.6] Finansiālā stāvokļa dēļ pieteicēja māsai nav tiesību uz pilnīgi apmaksātiem sociālās aprūpes pakalpojumiem dzīvesvietā, līdz ar to māsa būs spiesta pilnībā segt izdevumus par nodrošinātajiem aprūpes pakalpojumiem. Pieteicēja māsa nolēma neizmantot dienesta piedāvātos mājas aprūpes pakalpojumus, viņa nolēma izmantot ietaupīto naudu, lai segtu visus pastāvīgos izdevumus un papildu izmaksas, kas saistītas ar viņu turpmākās dzīves nodrošināšanu un dzīves kvalitātes uzturēšanu pienācīgā līmenī. Tādējādi dienesta argumenti par to, ka pieteicējs atsakās slēgt darba līgumu ar aprūpes mājās pakalpojuma sniedzēju saistībā ar māsas aprūpi, nav pamatoti.

[5.7] Pieteicējs uzsvēris, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi pieteicēja argumentus par bezdarbnieka statusu, par pieteicēja nespēju objektīvu apstākļu dēļ noslēgt darba līgumu, par pieteicēja vecumu, veselības stāvokli, par to, ka pieteicējam nav slēptu ienākumu, par pieteicēja īrētā dzīvokļa īpašnieka pienākumu apmaksāt dzīvokļa pārvaldīšanas parādu, par vienošanos ar dzīvokļa īpašnieku par parāda atmaksu pa daļām.

[6] Dienests iesniedza paskaidrojumu par pieteicēja apelācijas sūdzību, kurā norādīts, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un ir noraidāma.

[7] Departaments iesniedza paskaidrojumu par pieteicēja apelācijas sūdzību, kurā norādīts, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un ir noraidāma. Papildus departaments norādījis turpmāk minētos apsvērumus.

[7.1] Pieteicējs apelācijas sūdzībā atsaucas uz citu administratīvo lietu faktiskajiem apstākļiem par iepriekšējiem laika periodiem. Tos Administratīvā rajona tiesa un Administratīvā apgabaltiesa savos spriedumos ir izvērtējušas un atzinušas, ka dienests un departaments ir rīkojies tiesiski, atsakot pieteicējam piešķirt sociālās palīdzības pabalstus, jo pieteicējs nepilda dienesta noteiktos līdzdarbības pienākumus.

[7.2] Par to, ka pieteicējs formāli meklē darbu un nepiesakās uz tādiem darbiem, kurus spētu izpildīt, lai nodrošinātu sev iztiku, norāda arī Nodarbinātības valsts aģentūras informācija par pieteicēja aktivitātēm nodarbinātības jautājuma risināšanā.

[7.3] Pieteicējs no 2020.gada īrē dzīvokli /Adrese A/, pieteicējam nav ienākumu pamatvajadzību nodrošināšanai, bet tai pat laikā dzīvokļa īpašnieks sedz visus izdevumus, kas saistīti ar dzīvokļa lietošanu, apmaksā parādus. Līdz ar to secināms, ka noslēgtais dzīvojamās telpas īres līgums ir formāls. Arī 2024.gada 16.jūnijā noslēgtais dzīvojamās telpas īres līgums ir formāls. Pieteicēja rīcībā ir resursi, kurus viņš nav uzrādījis dienestam. Pieteicēja apgalvojumi, ka pieteicēja māsa, kura ir pirmās grupas invalīde, pieteicējam piešķir skaidru naudu medikamentu iegādei un ka dzīvokļa telpas izīrētājs no 2020.gada pieļauj, ka pieteicējs nemaksā īri, ir pretrunā praksē novērotajam.

Motīvu daļa

[8] Lietā ir strīds, vai pieteicējam atbilstoši tiesību normām pienākas viņa prasītā sociālā palīdzība. Pieteicējs uzskata, ka pieteicējam dienesta uzliktie līdzdarbības pienākumi nav pamatoti vai izpildāmi, un tāpēc nepamatoti atteikts viņam izmaksāt attiecīgos pabalstus.

[9] Izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar procesa dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem un pieteicēja pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus,

piemērojusi atbilstošās tiesību normas un pareizi tās interpretējusi, pirmās instances tiesas izdarītie secinājumi, ir pareizi un pietiekami, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, atzīstot pirmās instances tiesas spriedumā sniegto pamatojumu par pilnībā pietiekamu, un atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorāda.

Atbildot uz apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa norāda turpmāko.

[10] Pieteicējs pēc būtības iebilst pret līdzdarbības pienākumu stāties darba tiesiskajās attiecībās, jo pieteicējs ilgā laika periodā nevar noslēgt darba līgumu objektīvu un attaisnotu iemeslu dēļ. Pieteicējs no 2022.gada decembra līdz 2023.gada februārim aktīvi meklēja darbu.

No pieteicēja argumentācijas kopumā secināms, ka viņa gadījumā objektīvie apstākļi, kas liedz izpildīt līdzdarbības pienākumu iesaistīties darba attiecībās, ir veselības stāvoklis un viņa vecums.

Kā jau to atzinis Senāts līdzīgās pieteicēja lietās, līdzdarbības pienākums stāties darba attiecībās, lai vismaz valstī noteiktā minimālā atlīdzinājuma apmērā saņemtu ienākumus savu pamatvajadzību nodrošināšanai, pieteicējam nav neizpildāms vai nepamatots (*Senāta 2023.gada 7.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-611/2023,ECLI:LV:AT:2023:1207.A420190321.13.L,8.punkts, Senāta 2023.gada 27.septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-452/2023,ECLI:LV:AT:2023:0927.A420226821.10.L, 3.punkts*). Lai gan vispārīgi ir saprotams, ka 50 gadu vecumu sasniegušai personai var būt grūtāk atrast darbu, pieteicējs nav norādījis, kā konkrēti šis apstāklis iespaidojis viņa situāciju *(Senāta 2023.gada 21.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-547/2023,ECLI:LV:AT:2023:1221.A420293721.15.L, 7.punkts*). Pieteicējs nav norādījis uz tādiem objektīviem apstākļiem, kas liegtu viņam strādāt mazkvalificētu darbu (piemēram, darbnespēja, invaliditāte). Apstāklis, ka lietas materiālos ir ārstniecības personas izraksts no stacionārā/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes, kurā norādīta rekomendācija: atbrīvot no darba, kas saistīts ar smagu fizisko slodzi, ir kontrindikācijas, nesniedz objektīvu attaisnojumu tam, lai nestātos darba attiecībās mazkvalificētā darbā. Savukārt pieteicēja arguments par darba meklējumiem no 2022.gada decembra līdz 2023.gada februārim pēc būtības neattiecas uz pieteicēja šajā lietā izteikto prasījuma periodu, turklāt apstāklim, ka pieteicējs kādā laika periodā ir meklējis darbu, nav izšķirošas nozīmes kopējo lietas faktisko apstākļu sakarā.

[11] Pieteicējs norādījis, ka turpina sadarboties ar dienesta sociālo darbinieku, apmeklē konsultācijas, pilda Nodarbinātības valsts aģentūras individuālo darba meklēšanas plānu un sniedz atskaites dienestam par pastāvīgajiem darba meklējumiem.

Apgabaltiesa norāda, ka no 2024.gada 16.maija apsekošanas, konsultāciju datu pārskata (*lietas 2.sējuma 43.-48.lapa*) nav konstatējams, ka pieteicējs būtu sadarbojies ar sociālo darbinieku periodā no 2024.gada marta līdz maijam. Atbilstoši Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtajai informācijai (*2024.gada 8.novembra vēstule Nr.35.2-1.2/712 un darba meklējumu dienasgrāmata, lietas 3.sējuma 59.-73.lapa*) pieteicējs savā specialitātē (mehānikas inženieris) ir zaudējis iegūtās profesionālās prasmes, tāpēc saņem atteikumus no darba devējiem, savukārt uz aģentūras piedāvātajām vakancēm zemākas kvalifikācijas, arī mazkvalificētiem darbiem (vienkāršo profesiju darbiem) nepiesakās, jo nevarot veikt darbu, kas prasa fizisku slodzi. Pieteicējs darba meklējumu dienasgrāmatā ir norādījis, ka viņš ir pieteicies uz tādām Nodarbinātības valsts aģentūras piedāvātām vakancēm kā ceha strādnieks un komplektētājs (iesaiņotājs), tomēr minētais nesaskan ar aģentūras norādīto. Nodarbinātības valsts aģentūra arī norādījusi, ka pieteicējs ir piedalījies pasākumā: algoti pagaidu sabiedriskie darbi, bet citos atbalsta pasākumos nav piedalījies. Tādējādi nav konstatējams, ka pieteicējs aktīvi iesaistītos savas bezdarba problēmas risināšanā, piemēram, apmeklējot sociālo darbinieku, izsakot vēlmi pilnveidot profesionālās prasmes. Situācijā, kad pieteicēja līdzdarbības pienākums ilgstošā laika periodā ir skaidrs un nepārprotams – stāties darba attiecībās kaut vai tādā darbā, kas nodrošina vismaz minimālus ienākumus – atsevišķi tikai apstāklim, ka pieteicējs dodas vizītēs pie Nodarbinātības valsts aģentūras nodarbinātības organizatora un aizpilda darba meklējumu dienasgrāmatu, nav izšķirošas nozīmes.

[12] Pieteicējs norādījis, ka uz 2023.gada 17.aprīlī paredzēto konsultāciju nav ieradies objektīvu apstākļu dēļ, par kuriem dienests ticis informēts. Pieteicējs nav atteicies no turpmākas sadarbības ar sociālo darbinieku.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs iepriekš vairākkārt ir atteicies parakstīt vienošanos par līdzdarbības pienākumiem (sk., piemēram, *Senāta 2023.gada 27.septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-452/2023,ECLI:LV:AT:2023:0927.A420226821.10.L,3.punktu, Senāta 2023.gada 21.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-547/2023,ECLI:LV:AT:2023:1221.A420293721.15.L, 7.punktu*). Konkrētās lietas ietvaros atbilstoši dienesta norādēm pieteicējs ir atteicies parakstīt 2024.gada 18.marta vienošanās „Rīgas Sociālā dienesta klienta līdzdarbības pienākumi" Nr.24-387 projektu. Arī 2023.gada 28.martā sagatavoto vienošanos pieteicējs nav parakstījis bez jebkāda objektīva pamata (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2025.gada sprieduma lietā Nr.A420184723,ECLI:LV:ADAT:2025:0218.A420184723.11.S, 8.punktu*). Līdz ar to vēl pirms 2023.gada 17.aprīļa konsultācijas pieteicējs bija atteicies no sadarbības ar sociālo darbinieku savas sociālās situācijas uzlabošanā. Apstākļus saistībā ar 2023.gada 17.aprīļa konsultāciju pirmās instances tiesa savā spriedumā ir vērtējusi kopsakarā ar citiem vēsturiskajiem apstākļiem, nonākot pie pamatota secinājuma, ka pieteicējs nav sadarbojies ar sociālo dienestu, lai risinātu savu bezdarba problēmu.

[13] Pieteicējs uzstājis, ka viņam 2023.gada 18.decembrī nebija juridiska pamata parakstīt vienošanos, jo dienesta sociālais darbinieks atteicās parakstīt vienošanos.

Apgabaltiesa norāda, ka apstāklis, ka pieteicējs nav parakstījis 2023.gada decembra vienošanos, ir izvērtēts pirmās instances tiesas spriedumā kopsakarā ar citiem apstākļiem. Šāda pieteicēja rīcība, atsakoties pirmajam parakstīt vienošanos, lietā pastāvošajos faktiskajos apstākļos, ko savā spriedumā pareizi atspoguļojusi pirmās instances tiesa, pati par sevi apliecina pieteicēja nevelēšanos iesaistīties savas situācijas uzlabošanā, savu līdzdarbības pienākumu pildīšanā.

[14] Pieteicēja ieskatā sociālā darbiniece /Persona C/ sistemātiski rada pieteicējam šķēršļus sociālās palīdzības saņemšanai, jo no 2021.gada atsakās piešķirt GMI pabalstu, mājokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei. Sociālā darbiniece attiecībā pret pieteicēju nav objektīva.

Administratīvās apgabaltiesa norāda, ka tas, ka pieteicējam no 2021.gada atteikts piešķirt sociālo palīdzību, nav pamats, lai uzskatītu, ka dienesta darbiniece, kura sagatavojusi lēmuma projektu, nebūtu objektīva attiecībā pret pieteicēju. Par citiem periodiem, sākot no 2021.gada, ir stājušies spēkā vairāki Administratīvās apgabaltiesas nolēmumi, ar kuriem atteikts piešķirt pieteicējam viņa prasīto sociālo palīdzību, ņemot vērā līdzdarbības pienākumu nepildīšanu (lietas Nr.A420156722, A420184723, A420190321, A420226821, A420237921, A420241223, A420132721, A420293721, A420275921). Tādējādi pieteicēja arguments arī pēc būtības nav pamatots.

[15] Pieteicējs apelācijas sūdzībā norādījis, ka finansiālā stāvokļa dēļ pieteicēja māsai nav tiesību uz pilnīgi apmaksātiem sociālās aprūpes pakalpojumiem dzīvesvietā, līdz ar to māsa būs spiesta segt izdevumus par nodrošinātajiem aprūpes pakalpojumiem. Pieteicēja māsa nolēma neizmantot dienesta piedāvātos mājas aprūpes pakalpojumus, viņa nolēma izmantot ietaupīto naudu, lai segtu visus pastāvīgos izdevumus un papildu izmaksas, kas saistītas ar viņu turpmākās dzīves nodrošināšanu un dzīves kvalitātes uzturēšanu pienācīgā līmenī. Tādējādi dienesta argumenti par to, ka pieteicējs atsakās slēgt darba līgumu ar aprūpes mājās pakalpojuma sniedzēju saistībā ar māsas aprūpi, nav pamatoti.

Apgabaltiesa konstatē, ka ar dienesta 2023.gada 2.marta lēmumu atteikts piešķirt aprūpes mājās pakalpojumu pieteicēja māsai (*lietas 2.sējuma 25.-26.lapa*). Kā jau pamatoti norādīja pirmās instances tiesa, pieteicēja māsa nav iesniegusi dienestā nepieciešamo informāciju mājsaimniecības ienākumu izvērtēšanai. Dienests 2024.gada 27.marta lēmumā Nr. RSD-24-40044-ls un 2024.gada 26.jūnija lēmumā Nr. RSD-24-72435-ls ir norādījis uz iespēju šādu līgumu slēgt, bet pieteicējs to nav izmantojis. Atbilstoši 2024.gada 16.maija izdrukai „Apsekošanu, konsultāciju datu pārskats" dienesta darbinieks arī konsultāciju laikā pieteicējam šādu iespēju iepriekš bija izteicis. Apgabaltiesa vērš pieteicēja uzmanību, ka šāda līguma nenoslēgšana nav līdzdarbības pienākums, kura nepildīšana, būtu pamats atteikt lūgto sociālo palīdzību. Šāds ieteikums no iestādes izdarīts, lai pieteicējs, ja patiesi nodrošina māsas aprūpi, par to varētu saņemt oficiālus ienākumus kaut vai minimālā apmērā.

[16] Pieteicējs uzsvēris, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi pieteicēja argumentus par bezdarbnieka statusu, par pieteicēja nespēju objektīvu apstākļu dēļ noslēgt darba līgumu, par pieteicēja vecumu, veselības

stāvokli, par to, ka pieteicējam nav slēptu ienākumu, par pieteicēja īrētā dzīvokļa īpašnieka pienākumu apmaksāt dzīvokļa pārvaldīšanas parādu, par vienošanos ar dzīvokļa īpašnieku par parāda atmaksu pa daļām.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa savā spriedumā ir izvērtējusi minētos apsvērumus. Tas, ka pieteicējs nepiekrīt tiesas pierādījumu novērtējumam un attiecīgi arī faktisko apstākļu konstatācijai, nenozīmē, ka tiesa nav pieteicēja izvirzītos apsvērumus izvērtējusi.

[17] Ievērojot minēto, pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota, pieteicēja pieteikums ir nepamatots un noraidāms, jo ir iestājies pamats atteikt piešķirt sociālās palīdzības pabalstus, proti, pieteicējs bez attaisnojoša iemesla ilgstošā laika periodā nepilda līdzdarbības pienākumus.

[18] Pieteicējs ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2024.gada 31.maija, 27.augusta un 2.decembra lēmumiem ir atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma un apelācijas sūdzības iesniegšanu tiesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Savukārt minētā panta piektā daļa paredz, ka šā panta ceturtajā daļā paredzētais pieteicēja pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.).

Tā kā pieteikumi iesniegti par administratīvajiem aktiem sociālās drošības jomā, pieteicējam nav uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta piekto daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai, mājokļa pabalsts un pabalsts veselības aprūpei (kompensējamo medikamentu nekompensējamās daļas apmaksai) par laika periodu no 2024.gada 1.marta līdz 31.maijam un no 2024.gada 1.jūnija līdz 31.augustam.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente Tiesnese Tiesnese S.Kanenberga I.Juhņeviča-Knoka K.Krastiņa